

MIKES KELEMEN MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANTÁRGYVERSENY

2023. március 11., megyei szakasz

9. osztály, magyar tagozat

A tételek kidolgozására szánt idő 3 óra

I. TÉTEL**45 pont**

Az alábbi novellarészletek és olvasmányélményeid alapján írd 1–1,5 oldalas összefüggő szöveget *Mindennapi beavatástörténetek* címmel! Szövegedben válaszolj a következő kérdésekre!

- Milyen szülői szerepek jelennek meg a részletekben?
- Milyen értékrendet tükröz a szülők magatartása?
- Hogyan jelennek meg a novellarészletekben a szeretet kifejezésének és a gyermekekkel szembeni agresszióknak a különböző formái, fokozatai?
- Milyen érzéseket kelt a szülői tekintély kifejeződése a gyermeki lélekben?
- Hogyan válik a felnőtt-gyermek viszony beavatástörténétté a részletekben?

Fél háromra járt.

Suhajda ezen a napon korán ébredt. Lejött a tornác lépcsőjéről, a nyaraló udvarában levő parasztkertbe.

– Hová? – kérdezte Suhajdáné, amint a törökszegfűk között horgolt.

– Fürödni – ásított Suhajda, kezében egy meggyzsin fürdőnadrággal.

– Ugyan, vidd el őt is – kérlelte az asszony.

– Nem.

– Miért?

– Mert rossz – felelte Suhajda. – Mert haszontalan – felelte, és szünetet tartott. – Nem tanul.

– Dehogynem – tiltakozott felesége, vállát vonogatva. – Egész délelőtt tanult.

A konyha előtt a lócán fölmeszelt egy tizenegy éves fiú. Térdén összecsucott könyvet tartott: a latin nyelvtant.

Vékonyka gyermek volt, haja rövidre nyírvan nullás géppel. Piros tornaing rajta, vászonnadrág, lábán bőrsaru. Pislogott az apja meg az anyja felé.

– Gyere ide, Jancsikám – szólt az anyja. – Ugye tanulsz majd, Jancsikám?

– Sírba visz ez a taknyos – vágott közbe Suhajda, mert a méreg fűszer volt neki, paprika –, sírba visz – ismételte, s élvezte, hogy a harag kitágította az ereit, jótékonyan elűzte délutáni unalmát.

– Tanulok – hebegte a fiú, hangtalanul.

Védelmet keresve megalázott semmiségében, az anyjára pillantott.

Az apját szinte nem is látta. Csak érezte. Mindenütt, mindenkor, gyűlöletesen.

– Ne tanulj – legyintett Suhajda. – Sohase tanulj. Fölösleges.

– De tanul – szólt az anya, s a gyermek fejét hóna alá ölelve simogatta. – Te pedig megbocsátasz neki. Jancsika – mondta váratlanul, minden átmenet nélkül –, hozd szépen a nadrágodat. Apa majd elvisz fürödni.

Az apa tétovázni látszott.

Anélkül, hogy bármit mondana feleségének, megállapodott egy közmétebokr mellett, mintha késlekedő fiát várná. Majd nyilván mást gondolt. Kiment a léccapun. A tó felé igyekezett, valamivel lassabban, mint máskor.

Jancsi a második gimnázium évváró vizsgáján megbukott a latinból. Ezen a nyáron pótvizsgára készült. Minthogy azonban a tanulást a szünetidőben is félvállról vette, apja büntetésből eltiltotta őt a fürdéstől egy hétre. Még két fürdéstelen napja lett volna. Most meg kellett ragadnia az alkalmat. Lázasan hányta széjjel a ruhákat. Végre meglelte a fürdőnadrágot. Be se csomagolta, lobogtatva hozta ki az udvarba. Ott csak az anyja várta. Fölágaskodott hozzá, hogy sebtében csókot leheljen az édes, imádandó arcra, s apja után iramodott.

Anyja utána kiáltott, hogy később majd ő is lejön a partra.

Suhajda vagy húsz lépéssel haladhatott előtte a gyalogösvényen. Jancsi bőrsaruja, amint futott, tapsikolta a port. Hamar utolérte őt az ördögcérnaösvénynél. De néhány lépéssel előbb lassított, óvatosan lopakodott melléje, mint a kutya, még mindig nem lévén bizonyos, vajon nem kergetik-e vissza.

Az apa egy szót se szólt. Arca, melyet a gyermek olykor oldalvást, gyors pillantással kémlelt, zárt volt és merev. Fejét fölözge, a semmibe nézett. Úgy rémlett, észre se veszi őt, nem törődik vele.

Jancsi, akit az iménti örömhír fölpezsdített, most elszontyolodott, búsan lépegetett, szomjúságot érzett, inni akart, szükségére menni, szeretett volna visszafordulni, de félt attól, hogy apja megint rárvall, s így a helyzetet, melyet csatlakozásával teremtett, a rosszabbtól való félelmében vállalnia kellett.

Várta, hogy mi történik vele.

Suhajda az ismerőseinek régi nyájas hangján köszönt, amiből a gyerek – a harag e boldog fegyverszünetében – azt következtette, hogy nem is annyira dühös, mint mutatja. Később azonban az apa homloka ismét kegyetlenné vált.

Tücskök ciripeltek a napfényben. Már feléjük lengett a víz édesen rothadt szaga is, már feltűnt a korhatag fürdőépület is, de Suhajda nem beszélt.

Jancsi előbb vetkőzött le.

Kijött a kabinjából, de nem tudott mit csinálni, nem mert az áhított vízbe menni. Zavarában a lába fejét nézegette. Amíg apja elkészült, ezt szemlélte nagy figyelemmel, mintha először látná.

– Jöhetsz.

Máris megragadta a fiát, két karjába nyalábolta, s belevetette a vízbe.

– Rossz? – kérdezte az apja.

– Nem.

– Akkor még egyszer. Egy-kettő – és ismét magához ölelte a gyermeket.

Suhajda, amikor azt mondta: „há-rom”, nagyot lendített rajta, elhajította, körülbelül arra a helyre, ahová előbb, de mégis valamivel messzebb, a köteleket tartó cölöp mögé, úgyhogy nem is láthatta, amint fia egyet bukfacezve, hátraszegett fővel, kitárt karral lefelé zuhant a vízbe. Ezért hátra is fordult.

(Kosztolányi Dezső: Fürdés. Részlet)

Még kisfiú voltam, akkor hallottam, hogy leesett a harmadik emeletről.

Mi gyermekek borzongva hallgattuk ezt a történetet. Talán nem is hisszük el, ha nem mutatják meg nekünk azt a márványgöröngyöt, mely esés közben kabátja zsebébe hullott...

Először is arra emlékszem, hogy úgy vett körül, mint valami sötét erdő. Félelmes volt a nagysága és ereje. Ha becsapta maga mögött az ajtót, az egész ház dörgött. Szigorának szemöldökrebberésére megszegett a lélegzetem. Szívarszagozt árasztott még a kispárnája is.

Az a titokzatosság, mely alakját övezte, az évekkel növekedett.

Téli-nyári hajnali ötkor kelt. Ilyenkor karjára vette kedves macskáit, elbeszélgetett velük.

Mint gyermek, meg-megkísértem – ügyetlenül és félszegül –, hogy a közelébe férközzem. Minden alkalommal kitért előle, elzárkózott. Nem bírta a vallomásokat, az ellágyulásokat, az érzelmi megnyilatkozásokat. Engem kissé le is nézett miattuk. Érett ésszel is csak távolról szerethettem. Boldog voltam, ha rám tekintett, és kért tőlem valamit.

(Kosztolányi Dezső: Édesapám. Részlet)

Péter felugrott, és kinézett az ablakon.

– A hajnal illanáshoz fogott – mondta.

– Magadat tekintsd, ne a hajnalt! – intette az apja, mire Péter készülődni kezdett, s felkelt az édesanyja is, hogy reggelit adjon a két bikavezetőnek, és feltarisnyálja őket. Hamar és ügyesen puliszkát főzött, és disznóoldalt süített hozzá. Maga nem is evett, csak az urát és a fiát nézte, hogy a jó ételhez milyen jó étvágyat adott nekik az Isten. Az öreg hamarabb végzett az evéssel, s odaszólt a fiának.

– Te még a bikát is megennéd, Péter!

– Még megeheti, ha nem tudjátok eladni – mondta az asszony, de a fiú vitézül megjegyezte:

– Olyan nincs, hogy ne tudnók eladni! Ha más nem akad, a főesperessel vetetjük meg.

Az apja feddőleg nézett rá, és azt mondta:

– Te hol tanultad az ilyen helytelen beszédet?

– Csak úgy mondtam jókedvemben – esdeklett a fiú.

– Inkább adnál hálát az Istennek, ha jóllaktál.

– Én adtam.

– Mikor, te?

– Én most, magamban.

Az öreg közelebb ment hozzá, és úgy mondta, mint egy pap:

– A hálaadás tekintetében én úgy tanítottalak volt, hogy más is hallja.

Péter nem ellenkezett, hanem a templom felé fordult, keresztet vetett, és elmondta a rövid hálaadást. Az asszony szó nélkül hallgatta végig a dolgot, s közben kenyeret, szalonnát és hagymát tarisnyált, s belé is akasztotta az eleséget a Péter nyakába.

(Tamási Áron: *Rügyek és reménység*. Részlet)

II. TÉTEL

45 pont

Írj 1,5–2 oldalas monológot, melynek zárómondata a következő idézet legyen! Adj címet is a szöveggednek!

„Az igazi boldogsághoz nem is kell sok: csak egy jó rögeszme kell hozzá, meg egy jó motorcsónak.”

(Kosztolányi Dezső: *Motorcsónak*)

Megjelenés: 10 pont

Összesen: 100 pont